

Megjelenik
1 den kedden.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőház (Koröncz-u. 16. sz.) intézendők.

Bérmintetlen leveleket nem fogadjunk el.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Előfizetési feltételek:

Egy évre . . . . . 6 frt
Fél évre . . . . . 3 „
Negyed évre . . . . . 1 „ 50 kr.

Hirdetések díja:

öt hasábos petit sor . . . . . 5 kr.

NYILTÉR:

három hasábos petit sor . . 15 kr.

KASSA és VIDÉKE

Politikai és vegyestartalmu hetilap.

A szépesi gazdasági egyesület közlönye.

Az előfizetési pénzek és hirdetői díjak, általában a lap anyagi részét illető közlemények a kiadó-hivatalhoz (Pannónia könyvnyomda és kiadó-revizentársaság) intézendők.

Hirdetményeket elfogad:

Münchenben és Voplar Budapestben, Bécsben, Berlinben, Münchenben, majnai Frankfurtban, Stuttgartban, Hamburgban és Bernben. **Mossé Endőf** Bécsben, Prágában, Münchenben, Hamburgban, Nürnbergben, majnai Frankfurtban, Straasburgban, Berlinben, Zürichben, Borozióban és Nürnbergben. **Lang L.** nemzetközi hirdetői irodája Budapestben. **A délnémet hird. iroda** Stuttgartban. **A Jägerföle könyvkereskedő** Frankfurtban. **Schlotze E.** Bremeában. **Kort Jenő** Lipcsében.

Lényeg és forma.

Meg ne ijedjenek t. olvasóink, nincs szándékunk ezuttal netaláni természetani értekezést szolgáltatni a lényeg és forma mivoltáról, sem metafizikai elmefuttatásba bocsátkozni a forma és lényeg közötti összefüggés minéműségéről.

Csak azt óhajtjuk egyszerűen közölni, hogyan gondolkodik a valóban művelt ember a vélemény-szabadság, a bírálat, lényegére és alakja-, modorára vonatkozólag.

Ha általában azon latin szólásmódot tartja valaki, mely szerint: „forma dat esse rei“ ám legyen! senkinek sem lehet ellenvetése, tudván azt, hogy mindenben igen sok függvénye bárkinek is egyénisége-, szív- és értelemi képzettsége-, jelme-, előlétele-, jelenétől, a viszonyoktól, melyek között él, szóval: érzés- és egész gondolkodásmódjától. Átlag téve épen az érvek különbözőségéhez kepest különböző felfogás uralkodhatik s az egyéni szabadság választása, a meggyőződés vonzalma szerint íki egyik, vagy másik nézethez ragaszkodhatik.

Véleményszabadság, bírálat dolgában azonban nem az idézett latin szólásmód kifejezte elv igazságának, hanem megfordítva épen az azzal ellenes szabálynak híve, szószólója, követője.

Megmondjuk miért.

Szerény felfogásunk azt tartja: kell lenni a nézetnyilvánítás, tehát azon igazság kijelentése előtt is, amely igazságot valaki annak, bizonyos elrendő, vagy elérhető célnak lebeg. Kutassuk, keressük az igazságot! Azt hisszük, e fűradozásnak kell lennie magán az igazság után kívül még valami relatív feladatának is, mert az igazság elérésével egyidejűleg megoldani t, sőt megoldani kell.

Ha gondoljuk, hogy megvan az igazság, szíben mindenesetre felfhangzik az örvendetes üreka! de mielőtt azt az igazi műveltség egy-násban azonnal világgá-bocsátná, megfontolja, natos eszköze lesz-e a kijelentés a kitűzött t?!

A véleményszabadság érvényesítése ugyanis egy felel meg magas eszméjének, ha azzal a kibékült becsülendő emberi méltóság megsér-vissza nem élünk. A bírálat is csupán-gy tölti be rendeltetését, ha oktatni, javítani

gondolkodásunk szerint az emberi méltóság is, magunkban is, megőrizve, megbecsülve, gyedül csak akkor van, ha az igazságot, yünk nyilvánításakor, egyszersmind az igaz-almának megfelelő, tehát méltóságtejes fo-vekké is öltöztetjük. Hasonlóképpen a bírálat s javítani csupán csak azesetre fog, ha nem s, hanem az oktató jóakarata, humanismusa, smódja iránt vonzalmat, bizodalmat tud lteni. Ily bizalom nélkül a kimondott y csak falra hányt borsó lesz.

Úáspont fejt meg, miért kell valóban bernek követnie inkább azon szabályt, gra nem a külső a belsőnek, hanem a belső a külsőnek határozza meg

oltat! Véleményünk szabad nyilvánításánál mindig atól fog személtőt tartandó a felebaráti szeretet elidőség, a kimélet, az udvariasság, az illem, kö-lményei. Bírálataink pedig mindig az arra tott figyelem lengje át, vajjon ridegségünkkel, yződésünk szükségtelen odamondásával nem k-e inkább akkor, amidőn használni törek-

gölömben tegyen kiki amint neki tetszik. on minélerősebb jelzőket. Sajnálni min-ajnálhatók a megkeserítettek; részvétünk-igaszalhatók is. Egészben mindazáltal szolgálhat megnyugtatójukra, hogy igaz-gaz marad mindig: Qualis homo, talis

Agatbökles.

Pro memoria.

Ha nem csalódom, — a régi aegyptomiak erkölcsiségének egyik leghathatósabb emeltyűje a halálután-tartott nyilvános bíráskodások és az ennek alapján hozott ítéletek voltak.

Igaz, hogy magára a megholtá mind-ennek már semmi hatása nem volt, mert hiszen az. be-felvezérn palafutását, ott, ott, nyugodott, ahol költ-ötink egyike szerént

„nem élnek érzemények,

Hol nem fáj a gondolat!”

hol tehát meggyőződés helyett már a zseb sem be-szélhet.

A fősúly egyébként nem is a megholtá. ha-nem az életben-maradottakra gyakorlandó befo-lyásra volt fektetve, — kapcsolatosan az aegypt-ombeliek hitével, társadalmi szokásaikkal, érzés-és gondolkodás-módjokkal!

A történetírás igazolja, hogy sokat, kiket oesmány tettek végrehajtásától az akaraterő egy-maga visszatartóztatni képes nem lett volna, — ilyenek elkövetésében, a képeleltreható amaz el-járás utján támadt szemérem, szégyen, érzete aka-dályoztatott, gátolt vala meg.

Ránk emberekre nézve a multnak egy-egy szakasza, véghezvit tetteink, egyes eljárásunk egészbenvéve, hasonlóképpen egy-egy megholtat ké-peznék, melyek fölött lélettapasztalás után törekvő ér-telmünk bíráskodást tart és ítéletet hoz, nem oly értelem-ben, mintha az a tettet, eljárást magát megváltoztathatná; korántsem, hanem igen azért, hogy a hátramaradottak, tehát még végrehajtandó tetteink, még teljesítendő eljárásaink józanabbak, okosabbak legyenek a multakhoz képest.

E kiindulási pontot foglalván el, lehetetlen, hogy az utóbbi városi-közgyűlések eljárását bonc-kés alá ne vegyük; hogy azt meg ne bíráljuk s ne jegezzük föl annak megrott helytelenség- és szabály ellenességét.

Közudomású dolog, hogy az utóbbi közgyü-lések az új „közigazgatási-bizottsági”-törvényjavaslat ellen az országgyűléshez intézett petitio tárgyalá-sával is foglalatostkottak.

Arról nem szölok, ha vajjon a 18-án tartott közgyűlés helyesen járt-e el amidőn a napirendre tűzött tárgyak sorozatát megváltoztatta, a legutol-jára kiirt indítványt legelőszörre tárgyalandónak határozván el. Itt pro is, contra is, érvelhetni asze-rent, amint az ember a sorozat megváltoztatása indítványát önálló, vagy a tárgyalandókkal kapeso-latos indítványul kénytelen felfogni.

Arra nézve azonban, hogy a közvetlenül más-nap tartott közgyűlésnek joga nem volt a 18-án hozott abbéli határozatot megváltoztatni, — mely szerént a törvényjavaslat ellen még akkor csak szerkesztendő felirat az egész közgyűlés elé, nem pedig, mint a másnap hozott határozat tartalmazta — csak épen 10 kizemelt bizottsági koryphaeus elé terjesztendő s ilykép hitelesítendő: — csupán-csak egy vélemény birhat érvénynyel és e véle-mény az, hogy a 19-i városi közgyűlés eljárása, határozata autonomiát-sértő, alkotmány-, törvény-ellenes. helytelen, jogtalan.

E kérdésben más álláspontot, mint a köz-gyűlés tanácskozásaira megállapított szabályzatét csak nem lehet talán? elfogadni s helyesnek is-merni.

A szabályzat 6 §-ában pedig szóról-szóra ez áll: „A napli-rendre kitűzött tárgyakkal összenem-függő önálló indítványt, mely 24 órával előbb a köz-gyűlésen, vagy pedig az elnökségnél be nem jelen-tetett és a polgár-mester által közszemlére ki nem tetetett, a közgyűlésen tárgyalni nem szabad. Ez-okból ily indítványok akár írásban adassanak be, akár szóbeli előadás után a közgyűlés jegyzőköny-vébe foglaltassanak, az első közléstét után a tanács által sürgösen letárgyalandók és a tanács határo-zati javaslatával ellátva, napirendre tűzendők.”

Mindamellett is mit tett a 19-i közgyűlés? A szóban-forgó ügyre vonatkozólag, melyben az

előbbi nap határozat is hozott, — tanácskozási szabályzat, 24 óra, közszemle, tanácsai javaslat, mellőzésével, — azon indítványt, hogy az országgyűléshez, a „közigazg.-bizottsági” t.-javaslat ellen intézett petitio ne a közgyűlés, hanem decemberek elebe vitessék, — Uram fia! — a közgyűlés nemcsak hogy elfogadta, hanem egyes tagok — mint városszerzte beszéltek — ugyancsak viharos gyűlésre készültek miután a főispán a felirat szerkesztését hitelesítésére f. hó 23-ára rendkívüli közgyűlést hitt egybe.

Bizony sajnálandó, — mert a törvénytelén-ség alkotmányos országban annál károsabb hatású minél többen követik azt el, károsabb tehát, ha testület, mint ha egyes által követtetik el, — hogy azalkalommal csak egybátor férfi — mondaná Redivivus — ha tán doktor lett volna is, sem talál-kozott, ki a közgyűlést eljárása helytelenségére jóakaratulag figyelmezteti vala. . . .

A 23-i közgyűlésen az eljárás helyességének védelmére Francsek József, bizottsági tag ur, vállal-kozott. Ezuttal a nyelvet ügyesbben kezelte ar-gumentumainál. Ezek között legerősebb — igaz, hogy nem a dolog érdeméből merített! — volt az, mely szerént, ha a municipium és a főispán eddig békés egyetértésben álltak, ennek további fontar-tása érdekében tegyen le főispán ur azon kíván-ságáról, melynél fogva a már hitelesített felirat a közgyűlés által hitelesíttessék. Sic!

Es a főispán ur — nem akarva erőltetni a dolgot, bár tehette volna, — finom tapintat-tal csakugyan engedett csak azt sürgötven, hogy a felirat legalább felolvassassék, ami végül mégis történt.

Mondott is aztán Rapp Sándor ur a főispán úr alkotmányos érületéről olyan dicsheszédet, hogy nem-egy bizottsági tag jegyezte meg: „ugyan-csak ért a szörmentiben való simogatáshoz akkor, amidőn állása ugyhozza magával.”

Igy folyt le mindez kassa-város törvényhá-tósági-bizottsága f. hó 19-én és 23-án tartott köz-gyűlésein, ahol egyesek maguknak babérokat ka-száltak ad majorem gloriam autonomiæ municip-alis! — n —

Az ipari oktatás és házi ipar ügyében.

I. A. Sátoralja-Ujhelyben, 1875. évi novem-ber hó 1-én Viczmány Ödön egyesületi végrehajtó-bizottsági elnök elnökelete alatt, Matolay Etele, Ivánfi Éde, Fejes István, Hornyay Kálmán, Lang Nándor, Zsolnay Endre, Szirmay Tamás, ifj. Parkas Lajos, Borúth Elemér, Kellner József, Korn-stein Ignác, Lichtman Adolf, Lövy Adolf egyesü-leti tagok és az alulirt egytl. végrehajtó-bizottsági jegyző jelenlétében megtartott, az ipari oktatás szer-vezés és házi ipart terjesztő, zemplén-megyei vi-déki egylet közgyűlésének jegyzőkönyve.

1. Viczmány Ödön végrehajtó vidéki-bizott-sági elnök megnyitván az ülést, előadja, miszerént a központban, Kassán, az 1875. évi augusztus 30. nap-ján megtartott alakuló közgyűlésen az egyesületet képviselve megjelent s ott az általa ezennel fel-mutatott és a jelenlevők között kiosztott alapsza-bály lett megállapítva, melynek 10. §-a értelmé-ben az egyesülethez tartozó minden megye egy külön vidéki választmányt és tisztikart választ, mely az egyesület ügyeit a megye területén ve-zesse; miertis, hogy ez megválasztassék, az egye-sület eddigi bizalmát a végrehajtó bizottság nevé-ben megköszönvén, lemondásukat ezennel beadja.

Az egyesület a végrehajtó-bizottságnak, fő-képpen pedig a bizottság elnökének kitartó, buzgó fűradozásáért köszönetet szavazván, a vidéki-választ-mány és tisztikar azonnali megválasztását elhatá-rozta és a választás vezetésére elnökül Matolay Etele egyesületi tagot kérte fel.

2. Matolay Etele az elnöki széklet elfoglal-ván, felhívja a közgyűlést, hogy az alapszabályok értelmében egy vidéki elnök, alelnök, titkár és pénztárnokból álló tisztikar-ra és legalább 50 tagból álló választmányra adják be szavazataikat.

Mely felhívás folytán közfelkiáltással elnök: Vicz-mándy Ödön, alelnöke: Ujfalussy Mihály, titkárra: Kretovics József, pénztárnokká: Kornstein Ignác, választmányi tagokká S. A.- Ujhelyből: Dókus József, Matolay Etele, Lóvy Adolf, Boruth Elemér, Fejes István, ifj. Farkas Lajos, Kun Frigyes, Kellner József, Ivánci Ede, Hornyay Kálmán, Láng Nándor, Füzeséry Sándor, Fesztőry Tamás, Szakácsy József, Singer Izrael, Knopfer Sándor, Jestrébszky János, id. Magdsár Imre, Bajkó Antal, Rácz Bertalan, Szőlősy Gyula, Diószeghy János, Nyomárkay József, Staller Antal, Jelenek Ádám: a megye többi részeiből pedig: Vladár Kristóf, Zsolnay Endre, Löherer Andor, Szakácsy Dániel, dr. Lengyel Endre, Hrinay János, Pramer Alajos, Ulrich Vilmos, Heyduk Ambrus, Kántor Vilmos, Somogyi József, Szirmai Tamás, Gönczy János, Benezur Emil, Malatovszky János, Arvay József, Csaszim József és Pécly Ferencz és lasztatván meg, erről jegyzőkönyvi kivonaton értesítetteti határozatának.

A megválasztott elnök elnöki székét elfoglalván s elterjesztvén, hogy a jelen gyűlésre meghívottak közül sokan meg nem jelentek, sem a meghívást vissza nem küldötték, kéri ezeket a meghívás értelmében ideiglenesen az egyesület tagjai sorába felvéteni; felhivandók lennének egyebiránt az illetők, hogy folyó évi november hó utolsó napjáig az elnökségnél nyilatkoztassák ki: óhajtanak-e az egyület alapító, évdíjas, vagy pártoló tagjai közé felvéteni?

A közgyűlés ezen indítványt elfogadja s a meghívást visszameneküldött egyéneket az egyület tagjaiul tekinti: de hogy ezen eljárás visszahívást ne szüljön és az egyület az illetőknek számdéka iránt biztos tudomással bírhatson, az elnöki felhívottak jelen jegyzőkönyvi határozattal új-ból felhivandóknak határozattal arra nézve, hogy akarnak-e mint alapító, évdíjas, vagy pártoló tagok az egyület tagjai közé felvéteni — megjegyeztetvén, hogy az alapító tagok 60 forint alapítástökének 5%, kamatját, az évdíjas tagok 6 érre, évenként 2 forintot, és a pártoló tagok tetszésök szerinti összegzetet egyszer mindenkorra fizetnek; felkéretnek egyszersmind az illetők, hogy ebbeli nyilatkozatukat legfeljebb folyó 1875. évi november hó 30-ig az egyület elnökéhez küldjék be, mert ha az alkalommal is világosan nyilatkozni nem fognának, e hallgatásuk az első felhívás szerinti belenyugvásul fog véteni s nevök az egyesület alapító tagjai közé fog igattatni; — ezelegyeidejűleg utasítja az egyesület elnökét, hogy kérje fel a megye alispánját, miszerént utasítsa a szolgabírákat: hogy a megyei bizottság határozatahoz képest a megye összes községet alapító tagként az egyesületbe leendő belépésre felhívni s az egyesületnek mentő számszám tagot szereznai s az egyesületet népszerűvé tenni polgári kötelességöknek ismerjék és eljárásuk eredményéről 1875. évi november hó 30. napjáig jelentést tenni ne készenek, hogy így a tagok névjegyzéke folyó 1875. évi december hava első hetében összeállítható s kinyomattatván a közönség tudomására hozható legyen.

5. Több tárgy nem lévén, az elnök a gyűlést feloszlatta, azon határozat kimondásával, hogy a felvett jegyzőkönyv másolatban az alapszabályok értelmében a központi választmányának küldessék be. Kelt mint fent. Hitelesítette: *Viczmándy Ödön.*

TÁRCA.

Üvegdarabok.

Fenn csügög a koszorú: nagyra nagy
elme mehet."

Kisfaludy K.

Magyar irodalomtörténet-féle holmikkal nem foglalkoztam ugyan, mióta a diák-élet örömei mellettelem elmaradtak — hogy is ne! — de azért bátran merem állítani, hogy „Balassa Bálint” a végéig járja, már mint a „K. és V.” tárcájában.

Epen kapóra! — gondoltam magamban. Tán most már számíthatok egypár tenyérnyi papírosra, melyen tanyát útvén urbi et orbi hirdethessem tengeremlységül bölcsességemet, uri személynemet pedig a „nagyok” sorába ikthathassam. Nincs is egyéb hátra, mint szápen megkérnem a t. szerkesztő Urakat, engedjék lábamat a halhatatlanság létrájának első fokára tennem. A többi aztán az én dolgom.

Mert hát nékem az a meggyőződés, mely szerint — hogy messze ne menjek példakeresni — ha Franciaországunk épen elég 40 élt halhatatlannal, nálunk feltétlenül szükség van minél több — nagy emberre. Nem panaszkésem említem ezt, mintha t. i. erőszélen hiányt szenvednénk. Nem. Mert, ha a „Hivatalos Statistikai Közlemények”-ben nem olvastam is még, hogy tenyleg hány halhatatlannak van: tudok annyit, hogy ha — ha — és ismét — ha velök kiviteli kereskedelmet üzbenénk, ma egyetlen árva léleknek sem jutna eszébe a — *külön vaterület*: de másrészt azt is látom, hogy köz- és magánviszonyaink hatalmas fogyasztók és sok, de nagyon sok — cibálást megbírnak még; — amiből világosan következik, hogy újabb és újabb nagy emberekre folyton-folyrást égető szükségünk van.

egyl. elnök. Jegyzette: *Kretovics József*, egyl. titkár.

II. A S. a.-Ujhelyben 1875. évi november hó 3-án Vicz-mándy Ödön elnöklete alatt Jágócsy Péterffy József minisz. biztos, Fesztőry Tamás, Ivánci Ede, Fejes István, Hornyay Kálmán, Jelenek Ádám, Szakácsy József, Bajkó Antal, Kornstein Ignác vál. tagok és az alulirt titkár jelenlétében megtartott, az ipari oktatást fejlesztő és házi ipart terjesztő egyesület zemplémegei-vidéki választmányi üléséből felvett jegyzőkönyv.

1. Vicz-mándy Ödön elnök az ülést megnyitván, felkéri a jelenvölt miniszteri biztost, hogy adná elé a választmányának jövelele célját, mikor is Jágócsy Péterffy József felhívta a választmányt, nyilatkozzék: hogy az egyesület által felállítandó felsőbb ipar-iskolához, vagy pedig a női ipar képezdéhez kíván-e a reá eső részben járulni és hol kívánja ezen intézetet létesíteni?

Zemplémegei vidéke egyesületének választmánya a felsőbb iskolához járulni ezidőszerezt nem óhaj, hanem a női iparképezdét a reá eső részben fogja pártfogolni s ezt a választmány felállítani — ha csak más város által az egyesületre nézve előnyösebb feltételek kilátásba nem helyeztetnek — Miskolcon óhajta.

2. Indítványoztatott, hogy amennyiben az egyesület ezidőszerezt felügyelőt nem képes fenntartani, kéressék fel a miniszteri biztos ur a felügyelőség ideiglenes elvállalására.

A választmány ezen indítványt magáévé tévén, a felügyelőség elvállalására Jágócsy Péterffy József miniszteri biztos uralalal felkérte, ki azt elvállalni hajlandónak nyilatkozott.

3. A házi iparnak Zemplémegeiben mielőbbi meghonosítása hozatván fel;

Zemplémegei vidéki egyesületének választmánya óhaját fejezi ki, hogy a megye területén első helyen is, a jövő év elején, Homonnán a fának műszaki feldolgozására és a felsőbb vidéken a lentermelés meghonosítására szakiskola, illetve a megyei gazdasági egyesület közbenjárása és segélyezése mellett, mintatermelés állítsassék fel, mely célból a gazdaság-egyesület elnöksége megkerestetni határozottatott.

4. Hogy ezen nagy horderejű egyesület céljai felől a nagy közönség tájékozást szerezhesse s azokat közelebből megismerhesse, a miniszteri biztos ur felkérte, hogy egy rövid népszerű ismertetést szerkesszen, mely 1000 példányban az egyesület költségén kinyomatva a nép között osztassák szét.

5. Elnök a választmányi tagokat tagok gyűjtésére hívja fel.

A választmányi tagok között egyenként aláírási ívek kiosztása határozatván el azon felhívással, hogy mindenki hazafüi és erkölcsi kötelességének ismerje az egyesületnek mentőszámosábé tagot szereznai s ezen íveket az aláírásokkal legfeljebb f. évi december hó 1-én az elnöknek átadni.

Igy lévén ez megírva, szívemre vettem a bajt, s ime! beállok a közjó napszámósának, be annál szívesebben, mert így nemes ambíciómat is kielégíthetem — könnyű Katót táncra vinni! — azaz: jó magamat lépten-nyomon — előtérbe tolhatom.

Miként is volna különben képzeltető az — igazi nagyság! Hiszen csak ez úton válhatik az ember azon központtá, mely körül a világ, a mérhetetlen universon keringőt jár! S hol kinálkozik erre nézre kedvezőbb talaj, mint a provincián? A vidék nagy ember nélkül olyan, mint a fejtelten láb. Nincs, aki ur legyen, aki hatalmat képviseljen; — nélkül pedig, hogy milyen szomorú a vidéki élet, — rég megírta Aesopus — vagy ki? — busongó békái történetében. Uram fia! ne legyen, akitől félni kelljen, mint a gyerekeknek a láncos Mikulástól? — ne, akinek kegyes mosolyáért, álmos bölintgatásáért esengünk s versenyezzünk? No bizony! Ismétlem: itt vagyok; meghozom az áldozatot! Készségem kifogástalan; mert hiszen irni és olvasni tudok. Ennyi pedig a nagysághoz untig elegendő. S minthogy, tudomásom szerint, a nyilvános szereplés egyik főfeltétele, hogy az ember gyökeres jussát kimutassa, ha méltóztatik kivánni, a bizonyításnak készségesen alávetem magamat. Bölesem értem, hogy minden *jött-ment embernek* itt nincs helye, habár nem szölel, de tudományval van is bélelve!

Egynemely kételyem azonban — már csak megvallom — még is van. Előbb-utóbb, meglehető, úgyis kiderül! Stylusomat t. i. magam sem tartom valami értőteljes — szállának. Inkább toll az, mely az argumentumok tárházában immár nem sokat ér. A tollharok kora lejárt. Ma más fegyverekkel nyernék *nagyjaink* csatákat.

Másodszor félek, hátha nem lesz annyi sercegő röppentyűm, amennyivel a halhatatlanság utját saját hasznomra s a mások gyönyörűségére illumináljam? — hátha kifogyok egyszer abból,

6. Jelen jegyzőkönyv másolatban a központi választmánnyal közöltetni határozatlik.

Kelt mint fent. Hitelesítette: *Viczmándy Ödön*, elnök. Jegyzette: *Kretovics József*, titkár. (Zempl.)

„Menyemnek szól, de értsen róla leányom is.”

Népiskolai törvényünk s a melléadott utasítások főbb pontja a népiskolákat a közönség, vagyis a nép érdeklődésének a tanügy iránti ébresztése és ébrentartása által parkodik emelni. Azok felvirágzását e törvény s utasítások ennek támogatásától tévén függővé, a többiköt a tanítók díjazását, az iskolák fölötti felügyeletet is, bennök a közönségre bízva szemléljük.

Miődn a lelkeszek javadalmazása a községekől továbbra is független marad, a tanítók e tekintetben minden további megfontolás nélkül azok kényére bocsátvák. Talán azon foltézés szolgálat ezen intézkedésnél különösen a népről eszményileg gondolkozó feledhetlen Eötvösünk elméjében alapul, hogy a község a tanoda iránti melege érdeklődésből ennek minden kellemes és kellemetlen terhét szíves örömmel fogja viselni anélkül, hogy a nem-kellemesért általában véve szeszélyét, a felügyelőség mellett pedig gazdai uralmát éreztetendé tanítóival.

Mennyiben teljesült be ezen foltézés: hat évi tapasztalás beigazolta. Szegény Eötvösünk igaz! nem kénytelen magasztos eszméinek avatatlan kezek általi eltörpítését szemlélni.

Nem épen alaptalan talán azon reményünk, hogy kormányunk e ferde kinöveséket felsőmervo, egészségesebb alapokra fektetett javaslatával a mutatkozó s tapasztalt hibákat orvosolni szándékozik.

A tanítószagra mindamellet ezeketán is igen fontos föladat fog válni. Elvitázhatlan, hogy pénz dolgában minden kedélyesség megszűnik, az pedig főképen ott tapasztalható leginkább, hol a valódi műveltség hiányzik, mely a célt világosan felismeri s az annak létesítésére szükséges eszközöktől vissza nem riad.

E hiány következménye az is, hogy sok tanító, anyagi helyzetének javítása folytán, helységében a nem-kedvelt emberek kategóriájába jutott.

A tanító erre mit mondhat? Legfőlebb azt, hogy ez az iskolára nézve nagy hátrány! Ezekből, valamint azért is, mivel a népiskolának emelkedése jelenleg a népek melegebb érdeklődésétől függ, mindenekelőtt az az égető kérdés lesz megoldandó: *miképp nyerheti meg és biztosíthatja népiszkola a közönség részvétét?*

Igaz, hogy a dolgok természetes folyása az következzék, hogy a közönségnek a legmelegebb érdeklődéssel kellene a népiskolák iránt viseltet, mivel ez csakis egyedül az ó magasabb érdekeinek s gal mennyiben amivel csak bír, abból a legkedvebet, — gyermekét, öleli keblére, neveli és képezi tapasztalás mégis igen sok, a legtöbb esetben ellenkezéről győz meg s a *valódi* tanügy-barát

amit a tudatlanság, kajánság — Uram bocsásd: üres frázisnak gonyol, jól lehet szászor és eze meggyőződhetett azon jelent igazságról, hogy a szellem, a körülményekhez képest, örömet a cukros vizet és vajas levet fölött. A ne ilyenkor azon hibátlan föltervésből indul ki, példának okáért reteradójának olvasói nem nyajnan végeztek zenészetit és festészetit akár vagy szini-képezdét. Fájdalom azonban, s akik a dologhoz nem értvén, még gonyolod részelenek!

Meglátszik, nemde, hogy ujone va terén. Még indoklásba is bocsátkozom!

Az utóbb említett veszedelemtől m sem tartok. — A „K. és V.”-nek, mint nerezetesebb újságnak — több szerkesztő! Ne méltóztatassék tagadni! Me Redivive! a rómaiak mondták — ezt már a „K. behivonyíthatom. A legártatlanabb az uja nevét, a többi ellenben jár-kelet és szerkepot, foltérvén, hogy az nem — szerkesztő épenséggel szintén képzeltető példa. A dolog va, azután az, hogy a maguk módja szerint, teh oktatva, lelkesítve, dicsérve, javítva elmondmm mindent s nekem nem marad tüzetesen egy rosem, amely röppentyűimet rendszeresen pusztítja. Valóságos nyereség, melynek koronájára, — fnyem biztos tudatában akár ki is föcsegen — halhatatlanságra meg épen csak számot sem hatnak. Nem ez az út vezet az — Olympra!

Ehhez képest alakul válaszom azon kérd vajjon hát miről akarok tulajdonképen írni denről és még valamiről. A lángész hatalma. Az ég csillaga s a tenger gyöngye — en elérhetlen rá nézre, habár eseh üvegéből az, viszből ez.

Jártas vagyok a diplomatiában, minden csinját-bínját. S ha azzal is tisztázszek, hogy merre van az a Hercegovina!

ak száma vajmi esekélynek mondható! A tanítói értekezleteken is beható tanácskozás alá kellene venni ezen tételt: mi módon volna lehetséges orvosolni ezen viszásságot?

Hogy ezen kérdést kellőleg megvilágítsuk, három ténnyel kell szemellett tartanunk: a tanítót, az iskolát és a gyermekeket.

1. Egyes tanítók, hogy a közönség vagy a szűkebb értelemben vett tanhatóság részvétét megnyerjék, itt nem esetelhető, különféle tévutakra tértek. És bár belátják, hogy igazi és állandó érdeklődés mellékes, tán személyes érdekek által nem biztosítható és hogy a tanítóhoz nem illő, nem méltó egyesek kegyét hajhászni, mindazáltal, épen ily viszas eljárással mellett értékök emelése céljából folytonosan a tanítóhiányt, vagy sokoldalú képzettségüket emlegetik a beigazoló tények kizárásával.

Hej! pedig jó lenne meggondolni a népnevelés eme bajnokainak, hogy a néptanoda a közönség részvétét és bizalmát csakugy nyerheti meg és biztosíthatja, ha jellemes és képzett tanítókkal bír és ha azok tekintélyét nem avatlatlan laikusok, hanem szakférfiak felügyelete emeli.

A tanító maga az iskola. Az ő személyisége, rátermettsége és hivatali buzgósága veti meg az iskola tekintélyének alapját. A legszebb tanoda-épület, a legjobb iskolai törvény, a kitünő felügyeleti szervezés mellett is, jó és lelkes tanító hián, vajmi keveset ér! Innét van az, hogy minden, valódi szabadalvú*) férfiak által igazgatott, jóarvuló község jeles tanítói kar után törekszik. Innét származik az is, hogy a tanítótól ily helyen már magasabb műveltséget és képességet is követelnek.

Fő kívánság: legyen a tanító jellemes, szilárd férfiú, hogy reá, mint folyondár, kuszhaszék a zsenge gyermek; legyen szikla, melyről az élet viharai által felkorbácsolt szenvedélyek nyomtalanul visszapatannak; legyen községekben örögnök és ifjúnak biztos utmutatója és minden érdemesnek szives barátja. Ily férfiutól a tiszteletet megvonni nem lehet; az ilyen képes azt a maga részére kiérdemelni minden kegyhajhászás nélkül is.

Ha valaki mostanságis folytonosan csak azt hánytorgatja: „a tanítónak jeles képzettséggel kell bírnia,“ az ép oly neveltség válik, mint válnék a vasúti vállalkozó illetén erősítésével: „a vaspályához vassinek kívántatnak!“ mennyiben a tanítók többé már nem választatnak az irodák hasznavehetlen tagjainak sorából, vagy kiszolgált altisztek közül, sőt már falukon sem a vándorlásból hazatért szabó- vagy egyéb mesterlegényekből.

Aki közelebbről figyelemmel kísérte a népnevelésügy előrehaladását, örömmel kénytelen bevallani, hogy a mai tanítói nemzedék között igen

*) Azért mondom valódi-zabadalvú: mert tapasztalásból tudjuk, hogy vajmi nagy számmal vannak mindenütt érdeklő-zabadalvúak, sőt érdeklő-zsenybarátok, vagy olyak, kik magukat ilyeknek kiáltva ki, valójában a legnagyobb despoták, és a tanúgynek mélyei, kiknek saját „en“-jökön és véleményökön kívül misem helyes, misem lehet jó. Sz.

micsoda az a rája, — nincs az a Bismarck, aki rajtam kifogjon. A belügyek terén a szellemi és anyagi, köz- és magán-érdekeknek nincs az a porcikája, melynek anatómiájával ne foglalkoztam volna oly behatóan, hogy akármiféle kérdésnek a szeme közé nézhetnék. Pártállásra néve különben — ellenzéki vagyok minden áron, habár csak okkal-móddal fitogtatom is magamat fölöttebb hálás szerepemben. A közösügyes Eldorádó már csak azért sem kell, mert mint egy gesztenye talántól hallottam — annak kapuja fölé valami Dante nevű — mint mondá — híres ember réges-régen odairta, hogy „lasciate ogni speranza...! Ezek szerint nem esoda, ha a kormány javaslatain sok kilométernyire, jobbról is, balról is meglátom a hiányokat.“ A hazafiságra „cs. kir. kiz. szabadalvam“ van. De azért a magyar „chauvinismus“-nak nem vagyok barátja. Nincs is közöm sem a bukovinaiakhoz, sem azok hivatalnoki prókátoraihoz. E tolerancia teszi aztán érthetővé, hogy az ellenzéki elemek úgy ráakadnak egymásra, hogy szinte öröm nézni, már mint annak, akiben van még egy kis — fogékonyság — a — volksok és municipiumok iránt. — A szabadságot élék, halok, s féltékenyen őrködöm, hogy a méltatlanoknak ne jusson ez. Isten áldásából. En tisztelem s más meggyőződés, de hogyan legyen neki szabad, ami nekem az? s hogyan tegyek föl róla olyat, amiről, mint az onzetlenségről meg vagyok győződve, hogy az a legsajátabb sajátom?

Folytassam-e? elősoroljam-e mindazt, ami kis újamban van a tudományok és művészetek, az elmélet és praxis köréből? Lehetetlen; de — szerénysegem is tiltja!

Befejezem tehát soraimat azon hitben, mely szerint e hiányos vázlatban is sikerült jeleznem, hogy no, nem épen készületlenül lépek a halhatatlanok seregébe.

„Csontos Siegfried.“

sok erkölcsileg nemes, tudományosan képzett s előretörő férfiak találhatók, kik hivatásuk fontosságát felfogva, állasukat becsülettel töltik be.

Fájdalom! akadnak azonban emberek, kik más — a tanító befolyásán kívüli eső, — körülmények folytán mutatkozó hiányoknak sokszor egész összegét a tanító képzetlenségének róják föl. Mi már megszoktuk, hogy egy-egy tanítónak magasabb képzettséget és műveltséget tételezzünk föl. Előttünk kiképzett tanító áll, ki jartas minden ösmeretekben, milyeneket másokban, kikat pedig tudományoknak nevezünk, nemis keresnénk; ki törekszik, hogy állásához képest a sokoldalú követeléseknek megfelelhessen; ki továbbképzésen fáradozhatlanul munkálkodik: vajjon szükségeseznek tartjuk-e még továbbra is ilyennek járszalagon való vezetetését? Tagadhatlan, hogy a már annyira elcsépelet frázissal: „magasabb műveltség kívántatik a tanítóban.“ melyhez mindenki hivatottnak érzi magát saját feladása szerint receptet írni, a tanítói tekintélynek igen, de igen sokat ártottak. Ugyan kétségsbevonja-e valaki a lelkes képzettségét, mivel a hegedüléshez nem ért? vagy az ügyvédét, mivel rajzolni nem tud? vagy az orvosot, mivel a zenéről és hangjegyekről még csak fogalma sincsen? vagy az íróét, költőét, vagy lapszerkesztőét, midőn még egy egyszerű jegyzőkönyv felvételére sem alkalmasok?

Kétségtelen, hogy a tanítók legnagyobb része sokoldalú képzettséggel bír és ügyességről s jártasságról tesz tanúságot. De mindamellett ne keressünk bennük kész nyelvést, jogászt, gépészt. elégedjünk meg az egyenes, igazi magyar iskolamesterrel, kit egyáltalában bizony nem fizetünk magyar bőkezűséggel. (Vége köv.)

V e g y e s e k .

— *Ó cs. és ap. kir. Felsége* Pister Izsák bírtfai lakos részére magánpénztárából 100 frtnyi segélyt legkegyelmesebben engedélyezni méltóztatott.

— *Ó cs. és ap. kir. Felsége* a magyar igazságügyi miniszter eléterjesztésére a nagy-kikindai ügyészséghez alügyészsé: Kacsvinszky Géza, köz- és váltóügyvéd legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

— *Városunknak az országgyűléshez* intézett azon kérvénye, hogy a helybeli székessygház jökorba helyezése országos költségen eszközöltetnék, az országgyűlés által az igazság- (?) és belügyminisztereknek kiadati határozattak.

— *Városunk feliratát* azírat, hogy a köz-igazgatási bizottságokról eléterjesztett belügyminiszteri törvényjavaslat mellőzésével a kir. városok eddigi gyakorlati törvényhatósági jogának figyelembevételével más törvényjavaslat terjesztések elé, — az országgyűlés elnöke a képviselőház nov. 25-iki ülésen mutatta be s az az országos köz-igazgatási bizottsághoz utasítani határozottat.

— *A legmagasabb uralkodó házat* ismét vesztésé érte. *Ó kir. Fensége*, Ferenc főherceg, Modena hercege, f. h. 20-án, esti 5 órakor bécsi palotájában elhunyt. A hadseregben *Ó kir. Fensége* altábornagy rangot viselt, s a 32. sz. cs. kir. gyalogezred tulajdonosa volt.

— *Rauscher*, bécsi hercegek és bibornok ő eminentiája f. h. 24-én, délutáni 3 órakor elhunyt. Az örök világosság fényeskedjék neki!

F. hó 21-én este több órai miniszteri tanács tartott, mely a közlekedésügyi miniszter néhány törvényjavaslattal, azután a vámkérdéssel foglalkozott.

— *Ipolyi Arnold* besztecerbányai róm. kat. püspök az egyházmegyéjéhez tartozó szegényebb népiskolai-tanítók helyett az 1875. 32. t. c. értelmében alkotott orsz. tanítói-nyugdíjintézetbe való lépés díját sajátjából fizetni elhatározta, mely nagylelkű és példás áldozatkészségeért a vallás- és közoktatási m. kir. miniszter a nevezett püspök urnak elismerését fejezte ki.

— *A kassai ügyvédi kamara* részéről közhírré tétetik, hogy *Móys Jakab*, kassai ügyvéd elhalván, a kassai ügyvédi kamara lajstromából kitöröltetett és ügyvédi irodájára néve gondnokul *Kürsch József*, kassai ügyvéd nevezetett ki. *Staincz Károly* királyhelmei ügyvéd pedig több hónap óta nyomtalanul eltűné, hasonló gondnokul *Horváth József*, királyhelmei ügyvéd rendelgetett ki.

— *A szinügyi bizottság* f. hó 21-iki gyűlésében — írja az A.-K.-Közlöny — Timkó József indítványára határozatba ment, hogy a helybeli magyar-szinügyi érdekében szinészetpartoló kör alakításuk, még pedig úgy, hogy az ügy élére a bizottság által felkérendő Birczay Albertné öméltségsá álljon, ki maga mellé ugyancsak lelkes kassai nőkből társaságot alakítva, megkezdjék a bizonyára fényes sükert előidéző agitációt. Bakos János indítványára egy Kassa-város, mint Abaujmezes irthasága meg fog kerestetni, hogy a miniszteriumhoz és országgyűléshez felirattal intézzenek

a kassai, nemzeti ügyünkre néve oly fontos szinügyi anyagi támogatása iránt. Végül a szinizzagató felkérteni határozatot, hogy viszonzásból, a bérlő közönség javára engedményt tegyen akként, hogy ugyanazon árak mellett, a bérlét 16 száma 20-ra terjesztessék ki. A szinizzagatót a kívánatnak a legkézségesebben megfelelői ígérkezett s már a jövő bérlétek ekként fogja megnyitni.

F. hó 27-én tartotta Bazconi Albert tanár felolvasását a természetrajz egyik igénytelen, de igen érdekes lényéről a korálról, mely az állatország véghatárán áll és átmeneti hidat képez a növényvilágba. Nagy szakismerettel fejtegette keletkezését, nemét, fajait s rendkívül fontos szerepét a természet háztartásában, mennyiben a nőnem e kedvenc ékszer a tengereket a szengőzöktől megtisztítja, szigeteket alkot, melyek évezredek mulva egész világrészékké is nőnek. Az előadás végével a szép számu közönség tetszés-nyilatkozatával jutalmazta a felolvasást.

— *December hó 4-én esti 5¹/₂ órakor* a főrealtanoda vegytani termében Dr. Szemak István tart népszerű felolvasást „Goethe- és a nők“-ről. — Bemenei díj a szegény tanulóknak segély-egylete javára — tetszés szerint.

— *Biztos forrásból merített adatok nyomán* tudjuk s tartozó kötelességünknek tartjuk a nyilvánosság elé vinni, hogy a helybeli polgári-iskola tanítótestületének mult szombati értekezletén, — mely Szikay Lipót iskolászeki elnök urnak — ki eléggé furcsán az általa ellenőrzendő ezen egyik intézetnek egyuttal fizetéses igazgatója is, — vezetésével tartatott, — Gyurász Gyuláné, szül. Arany Izabella tanítónő, közelébb bővebben vázolandó modorosság mellett kiválték Mártonfy Márton és Fabinyi Gyula tanító-urak által sürgettetett, hogy tanítónői állásáról mondjon le. Egyelőre is felvívjuk a nagy közönség, de főleg törvényhatósági bizottságunk figyelmét azon dolgokra, melyek e rendszeresnek mutatózó megtámadások alatt — nézetünk szerint — okvetlenül lappanganak.

— *A városi m. szinkáz műsora*: ma, nov. 30. „Lámpafény“, operette s „Üldözött ártatlanság“, vígj. — December 1-én „Roszül-örzött leányok“, vígj. — 2-án „Geröfnyé ass. jutalmul: „A könnyelmű leány élete“ énekes életkép; — 3-án „Házasítók“ új vígj. vagy „Conti herceg“, operette s „Cárnó foglya“, vígj. — 4-én „Lászné asszony föllepült: „Stuart Mária“, dráma. — 5-én „II. Rákóczy Ferenc fogsága“, dráma.

— *Kedvelt szinizzagatók* Lászy Vilmos ur tegnap a megb. Horn Éde családja javára tartatott előadást. Adottak a Kossuth Lajos által magyarított ily című színmű „Finlandi János“. Irta Weilen. — Az annyira kedvelt jeles színész Geröfnyé jutalomjátékát, mely esülttűnkön leend, amidőn is az „A könnyelmű leány élete“ című életkép adatik, legmelegebben ajánljuk szinipártoló közönségünk méltányló figyelmébe.

E hó 23—24. közötti éjjel Forgács István nevű szepes-csalászi egyén, ki további toloncoltatás végett a városházában őriztetett, szivgöresök folytán hirtelen meghalt.

— *Rosenberg, helybeli szabómester* üzleti helyiségét e hó 24—25. közi éjjel ismeretlen tettesek feltörték és a pénztárból levő pénzt (mintegy 54—56 frtot) ellopták.

— *Az egyes kormányok által* kiküldött szaktudósok s megbízott diplomatai-képviselők az 1875. évi máj. 20-án Párisban egyezményt kötöttek, mely a metermérték-ügyét nemzetközi bizottság felügyelete alá helyezi s az egyes kormányoknak szolgáltatandó súly és mérték prototypok elállítására, valamint időnkénti összehasonlítására, nemkülönben a földmértési s egyéb tudományos mértékügyi célokra szükséges műszerek és készülékek tökéletesítésére egy „nemzetközi súly- és mérték-hivatal“-nak felállítását elhatározta. Ezen nemzetközi egyezményhez való hozzájárulásukat eddiglen már a köretekző államok kormányai köttették le u. m.: Németország, Oroszország, Svédország és Norvégia, Dánország, Belgium, Franciaország, Portugalia, Spanyolország, Olaszország, Svajc, Venezuela, Törökország, az északamerikai egyesült államok, Argentina, Brazília és Peru.

— *Magyarországnak* Galiciával való vasúti összeköttetése — mely iránt a Szepességen élénk érdeklődés nyilvánul s melynek Poprad, Késmárkon, Bélan, Zsdjur-on át Jordanow, esetleg Uj-Sandec felé a magyar határon leendő kiépítésére engedélyt Berzevizy Egyed ur szerzett, — ha csakugyan létesül, nagy forgalmi szükségét fog kielégíteni.

— *A „magyar történelmi Társulat“* fennállása X-ik évében kettős kéressel fordul a nagy közönséghez 1-ór: hogy kiki a netalan saját gyűjteményében, vagy levéltárában levő hazai történelmi forrásokról, régi levelekről, irományokról, pecsétletről méltóztatassék a titkári hivatalt (Budapest vár. uri-utca, 22.) értesíteni; 2-ór: hogy kiki méltóztatassék ismereti körében a társulat számára újabb tagokat gyűjteni s az ajánlkozók nevét és lakhelyét (az utolsó postával) följegyezni s azt a

társulat ülésén leendő bejelentés végett a titkári hivatalba küldeni. A társulatnak kétféle tagjai vannak: alapítók, kik egyszerű-mindenkorra 100 frtot és rendes tagok, kik évenként 5 frtot fizetnek. A társulat folyóirata „Századok” mindkét rendbeli tagoknak megküldetik.

— *Élő budapesti, leves- és tea-intézet* cím a. ehrenburgi *Gottschlag József* lovag és *Diétrich Emil* nemes urak intézetét alapították, amely az alsóbb néposztály szükségletének némileg megfelelői van hivatal. Ezen intézetben naponként háromszor és pedig reggel 5—9-ig, délben 11—2-ig és este 7—9 óráig leves, tea és kenyér fog kiszolgáltatni és pedig egy itca téa rummal és cukorral 4 kr. — egy csésze rántott, bab-, lencse-, vagy borsó-kivonat leves 3 kr. — és egy félönt zöldség roszkenyér 2 kr-ért. — Ezen intézet első helyisége f. hó 18-án nyitattott meg s adatott át a közhasználatnak. Az alapítók a városi hatósággal, ugyszintén a fővárosi jötekkonculu együttes eljárásaiával léptek összeköttetésbe, hogy oly szegények között, kik ezen csekély árakat is csak nehezen fizethetik, ezer adag levest, teát és kenyeret szétosztassanak. A leves és tea intézetek az európai nagy városokban s nevezetesen Bécsben is oly célszerűeknek a megfelelőeknek mutatkoznak, hogy remélhető, miszerint ez intézetnek nálunk való meghonosítása által az alsóbb néposztályok rétegeiben oly nagymérvben terjedt palinka-ivási szenvedélyi terjedése gátlottni fogna, mi mindenesetre nagy áldás lenne hazánkra!

— *A váci nőegyletnek* f. hó 20-án rendezett „Katalin-bál”-ján testületileg lépett fel az ott nemrég alakult „Karton-egylet” és sikerült neki a korszerű eszmének csaknem mindenkit meghódítania. Az egylet tehát kitűzött célját elérte. Ajáljuk a csakugyan életre-való karton-egyletek eszméjének fölkarolását városunk bálozni-szerető ifjúságának is.

— *Széky leányok.* Egy utas, ki minap Brassóban megfordult, fájdalommal tapasztalta, hogy a főleg Háromszékből szolgálat végett odaküldött gyönyörű-szép széky-leányok a bűnök, ferdelemnek százanadó áldozataivá lesznek, minekolytán eltörpülve, életszínök, szépségeket elveszítve, nyomorok, rokkant, senyves, lézengő alakokká válnak, pusztító és elcsenevezető mélytél vive haza öveik közé a derék székyfaj kipusztítására. „K. N.”

— *Fekete Bernát* könyv- és műkereskedése (Budapest, Dorottyauteza 3. sz.) előfizetést hirdet Petőfi Sándornak Orly Soma által 1848-ban természetéről festett hű arcképe, mely 24” magas és 17” széles; finom, vastag papírra van nyomva; oly nagyság, mely keretbe foglalva, szoba díszül is szolgálhat. A kép előfizetési ára 1 frt 50 kr. Az előfizetési pénzek bérmentve, 1875. december 30-ig küldendők be a fenebbi könyv- és műkereskedésre.

— *A „Svornost”* című lőt-lap örömmel constátálja, hogy a magyar miniszter-elnök Pauliny és Sasinek kérvényére azzal válaszolt: hogy a „tót Matica”-t végkép feloszlatták.

— Felkerestünk a sorok közlésére: Tisztelettel kéretnek mindazok, kik a „Nők naptára és háztartási jegyzőkönyve” előfizetési felhívását bírják, azt legkésőbb dec. hó 1-jére alulírott kiadónak beküldeni, miután a példányok szétküldése dec. 4-én megkezdődik. *Számmér Imre* kiadó, Sz.-Fehérvár, sas-utca (Kölcsön-egylet).

Irodalom.

— Az „Uj Idők” című kedvelt hetilap 47. száma a következő válogatott és érdekes tartalommal jelent meg: „Az ember kül- és belvilágáról” II. Kazaly Imrétől — „Csak még egyszer” (eredeti költemény) Berecz Károlytól — „Két mókus története” (eredeti elbeszélés) Balazs Sándortól (folytatás) — „Visszauntasítás” (Béranger költemény) ford. Szabó Endr. — „Két anonyim levél” (Stel Adolf elbeszélése) (Végo.) — Élet Társadalom. — A hulló-csillag (Sacher-Masoch rajza) — Tárca: „Egy érdekes művész-verseny” Z. L. — „Heine Promisból.” — Irodalmi, társadalmi és művészeti hírek. — A börtönök: — A kiadóhivatal postája. — Hymen, Szantálány, Bütirejtvény. A szerkesztő nyílt válasza, Vegyesek. — Szerkesztői Benedek Aladár. E sines. tartalmas s a női igényeknek is megfelelő hetilap előfizetési díja egy negyedévre 2 frt 50 kr. félre 5 frt. Féléves előfizetőknek kuponjalm stb. Kiadói és szerkesztői hivatal: Budapest, Zöldfa utca 10. — A szerkesztőknek megjelenti műveiből (kedvezmény-árakon) következők rendelkezhet meg: Költemények cím alatt (2 kötet, 1866) 2 frt bolti ár helyett 1 frt. Ujabb költemények cím alatt (1 kötet, 1868) 1 frt 30 kr. bolti ár helyett 1 frt. Legújabb költemények cím alatt (1 vastag kötet, 1870) 1 frt 50 kr. bolti ár helyett 1 frt. Hulló levelek cím alatt (szinezett címképpel, kötet) 1 frt 40 kr. bolti ár helyett 1 frt. Cseccsi levelei (különösen nők számára) 1 frt 30 kr. bolti ár helyett 1 frt. Művészeti világok (társadalmi irányú cikkek) cím alatt megjelenti műveiből meg néhány példányt kapható, fűzve 1 frt 30 kr., aranyos díszkötésben 2 frt. Arnyak s ugarak, legújabb költemények (1874) szerző arképpel, fűzve 2 frt előfizetési áron. Díszkötésben minden egyes mű 1—1 frt-al több.

— Megjelenti az „Egészségi és Életmentési Tanácsadó” I. havi száma is Tartalmak: Az egészség bevése. — A gyermekek nagy balandóságának oka. — A dajka. — Az ivóvíz. — Ferde nevelési szabályok. — Egy öreg orvos

naplójából. — Vegyes közlemények: Csodaterő kut, Kuruzsás, A kuruzsál vallomása, Ártalmas-e a bélyegpapácsa nyalazása, Titkos szerek, Mozik. Az áttekinthető s látható e folyóirat fontossága és rendelkezése. Szerkesztő Dr. Kelen József fővárosi ker. orvos. Előfizetési ár egész évre 2 frt félre 1 frt. Kiadóhivatal Budapest, VIII. kerület, Gyöngy-tyuk utca 7. sz.

Szini szemle.

Szombaton „A haramiak” kerültek színrre. Az előadás vonatkozólag alkalmihatni mindazon megjegyzést, melyeket a „Marion” és más nagyob szabáru, de művészeleg elhibázott drámák előadására nézve ma alkalmakkor tettünk. „A haramiak” ban mint még ki nem tort langeme kezdetleges darabjaiban általában nem emberek, hanem anyagok és ördögök szerepelnek s így kiváló erők kellene ahhoz, hogy a iökéletesen ördögöt anyagait vissza-tükröztesse. A költő intentionja nem valószínű tehát, de az előadás épen a fogyatkozás által élvezhetőbbé vált, amennyiben a színtér az egből és pokolból a földre tételtt át a ha nem is látnunk valódi, de látnunk em berr ördögöket a anyagokat. Beódy névze nem akarjuk ismételni korábbi észrevételeinket. Annnyiban mindazáltal megjavítandóknak tartjuk azokat, amennyiben elismerjük, hogy a szórny alakítása jelentékenyen jobban sikerült neki, mint a hősi jellemek, melyeket tölre látnunk s nem csekély megelégedésünk tagadhatlan hatást idézett elő. A közönség nagy mértékben méltányolta is igyekezetét. Gerófy — eltekintve a szerepek kevésbé megfelelő alakjaitól — Mór Károlyt jól ki d o m b o r i t á. G a b á n y i újabb bizonyítványát adá valódi hivatásának. Ugy általán nem kis feladat Maximilian grófit játszani. Legmeggyöröbb alak volt Tóth Schweizerje — a drámának is legjobb alakja. Amália Beódy né szerepkörébe tartozik, látuk is azt már tölre s pedig kitűnően adva. Len k e i E l l a egész szellemi szervezete a küllő megjelenése is teljes elentetésen áll a szerep szellemével s ő teljeséggel nem illik e körbe. Közönség csekély számmal.

Vasárnap „A szökött katona”, igen szépen sikerült előadás. Ez a különösen Berényit kiemelik, ezt csak azért tesszük, mert igen előnyös változást vetünk észre rajta. Játékban semmi kifogásoltni való nem talátnunk, énekeivel pedig gyújtott a sirlomházban énekel „Kalapos szememre vágom” gyönyörű dall társával együtt ismételnie kellett.

Hétfőn „A kelepcc”, nem bőtfőre való darab. Csak László lehetett életet: ugytetzik, mintha szerző az ő közreműködésével írta volna azt, vagy csak utólagosan csempészte bele leleményessége saját észneit s éleceit, melyek dicsegetnie legyen mondvá, az egész darabban leg-többet érnek. Aminő a darab, olyan az előadás.

Kedden „Becsület azó”, Borbély Ilka k a műkedvelőnő föllepő. Nagyob élvezetet alig merítettünk még e kin vjezatékból, mint ezalkalmmal. A ritka öszszévő előadás folytonos derűltségben tartá a közönséget. Különös érdekeséget kölcsönözött annak még a műkedvelő k. a. föllepő, kinek hivatása s tehetéséről döntő ítéletet az egyzari fellepte után természetesen nem mondhatunk; aziránt mindazáltal nincs kétség, hogy a k a több tulajdonosággal bír, melyek őt kedves, szeretete-méltó alakká teszik. Megjelenése határozottan rokonszenves, hangja tiszta s csengő, mely azonban ezáltal kissé gyengének tűnt fel, mit az első föllepés természetes kifolyásának tulajdonítunk. Játékában értelem s szavalaásban értelem nyilatkozott. Egyes mozzanatai meg épen igen sikerültek mondhatók. A közönség nem is volt fukar tebezányilatkozataiban, sokszor megtapsolta s nyílt jelenetekben is hitta. A többi négy főszereplő: Veres, Gerófy, Beódy, Bokorné e kiváló jövedvel s élénkséggel jatszotak mindvégig. Különösen Beódy ezáltal nem philantrop. hanem misantrop szerepében rendkívül tetzett.

A vigjátékon kívűt a már ez ivadban is láttott: „Choufleuri ur otthon lez” operette adatott, ugyanazon szerepkiosztással s ugyanoly öszszevőgölg, mint ez első ízben. Szerdán „A pájtások odá”, vigjáték Soribetől, e hát fénypontja. Bence nemok a francia, de a mi társadalmunknak is egyik kőrűntétt látjuk meztelen realismusa elcselneve. Mint legtöbb darabjaiban, ebben sem oratorozza Scribe maró gnyunyál, hanem szeliden nevetéssé teszi a pajtásokát, kik egyémsé kölcsönösen feldicsérik, hogy a társadalmában boldoguljanak. népazerűség s záros anyagi existentiára szert tegyének, míg végre, mint azt a mindennapi élet számtalan példával bizonyítja, öszszeszednek a koncon s a valódi, nem csupán csak pajtásokodásból annak ki-trombitált, érdem végreis diadalmakodik a léhaságon s

nyegleségen. Az előadás minden tekintetben kielégített. Beódy né, Beódy, Gerófy, Tóth, Gabányi és Lenkei E l l a egyaránt dicsegetre-méltólag munkódték. Veres né is szorgalmasan elkészült.

Csütörtökön Bokor József e jeles veterán színészünk jutalmjátékaul sok mindenféle adatott. A legfőbb az, hogy a ház tisztességesen megtelt, amin szívünköl örülnök a jeles színművész, még jeleseb énekes, a faradhatlan operette-rendező iránti tekintéttől. A gyermektársulat derekasan kitűt magát a becsületére válik a mesternek, ki azt oly mértékben szervezte a betanította. Balláné táncában is volt végre-valahára alkalmunk gyönyörködni. Obajtuk, hogy gyakrabban történék az, mint eddig történt.

Pénteken „Szerény kívánások” méltó társa a „Pajtások odá”; jeles darab, kitűnő előadás, és — mint ilyenkor rendszeren — üres ház. A főszereplőjatek egyaránt kitűntek.

Közgazdaság.

Tengeri-savanyuszéna készítése.

Amerika igen becses a jandékot nyújtott Európának a tengeri által, de ha nagyra becsülnők is ezen gazdasági növény értéke, mégis majdnem megbecsülhetetlenné azóta vált, mióta sikerült a besavanyítás által oly módszert találni, mely képesit nagymennyiségű zöld-tengerit vermekben ron-lástól-menten sok esztendeig eltartani.

Dacára a besavanyítás ezen előnyének. dacára annak, hogy takarmánytengeri hazánkban nagyban terem, tehát eltartásra is elég jutna, mégis a zöld tengeri nagyban való besavanyítása tudommal hazánkban csak kevés helyen van szokásban. — A m.-övári főhercegi uradalomban, hol Bécs közelsége miatt többnyire tejgazdaságok vannak, — így tehát leginkább takarmánytermész-tésre kellett gondot fordítani, — már majdnem két évtized óta besavanyítják a zöld tengerit, mely mint usz nedvű takarmány, azon előnnyel bír a répa fölött, hogy sokkal olcsóbb ennél; árnyoldala azonban az, hogy behordásnál sok vizet kell ráadá-sul venni.

Azon kellemes reményben, hogy talán sikerülend a tengeri-savanyuszenának hazánkban nagyobb tért hódítani, alább röviden közlök az el-járást, mely minálunk gyakorlatban van.

A gödröknek oly magas helyiséget kell vá-lasztani, hol a berakandó tengeri sem a talajviztől, sem pedig az öszszefolyó esőviztől kárt ne szenvedjen. Természetesen a savanyuszéna tisztasága nagyob lesz, ha a gödör oldalai s talpa téglával, vagy kövel falazva vannak, ez azonban csak oly helyeken foga-natosítható, hol ezek olcsón állanak rendelkezésre; minálunk pl. ezen épületszerek drágák, tehát a kifalazás csak kevés gazdaságban történt.

A tengeri vetése a szokott időben sorvetőgé-pel 9” közökben történik; azon esetben, ha nagy meny-nységek rakandók be, a vetést olykép ösztjük be, hogy pl. két, vagy három heti időközökben történ-jék egy-egy vetés, mert akkor a virágzás s így a berakás is jobban öszolván szét, egyszerre nem halmozódik ösze anny.

Virágzáskor a zöld tengerit kaszálógépekkel vágjuk le, kézzel gyűjtjük kisebb petrecekre, azon-nal szekerre rakjuk és a gödörhöz hordjuk; napon-ként csak annyi kaszálendő, amennyi azon napon berakható, mert ellenkezé esetben a zöld tengeri meleg nyári napokon igen öszzehervad.

(Végo kör.)

Tulajdonos és felelős szerkesztő: Dr. Klekner Alajos.

H I R D E T É S E K.

Üzlethely változtatása.

Van szerencsém a nagyjérdemű közönségnek becses tudomására hozni, miszerint az eddig Kozák Lajos úr házában birt

szállító-, bizományi- és biztosítási iroda-helyiséget

folyó hó 15-től kezdve, Maléter Vilmos úrnak az evangélikus templom melletti házába — a malom- és csatorna-utca szejletén — áttétem.

Midőn a nagyjérdemű közönségnek eddigi becses pártfogásáért hálás köszönetemet nyilvánítom, bátorodom ezt jövöre is tisztellett kikérni. — Egyuttal előnyösen ajánlom **jól rendezett üz-zak-készítmélet** a tisztelt termelő és termény-kereskedő urak használatára, melyből ugy kölcsön-képen, valamint megvásárlás végett előfeltételek, illetőleg árak mellett szolgálhatok.

Kelt Kassán, 1875. novemberhó 16-án.

115 3—3

Teljes tisztellett

Kozák G. E.

935. szám. I. a.

114 3—3

Pályázat.

a kassai törvényezéknél megürült és 300 frt évi se-gélydíjjal javadalmazott joggyakorokni állomására.

Felhívtnak a pályázni kívánók, miszerint életkoruk, nyelviskbeni jártasságuk és jogi-késztségüket igazoló

bizonyítványaikkal felszerelendő bélyeges kérvényeiket hoz-zám f. évi december 3-ig adják be.

Kelt Kassán, 1875. évi november hó 4-án.

Teleky Péter,

kir. törvényezéki elnök.